

prav njegov odnos do drugih: »Ponavadi integriteta nekega posameznika temelji na spoštovanju integritete drugih«. (1987: 61 – prevod avtorjev)

Vljudnost kot učinek jezikovne rabe

Iz predpostavk o družbenem kontekstu in posamezniku izhajajo predpostavke o (vljudni) jezikovni rabi. Že ob opredelitvi družbenega konteksta smo naravo jezikovne rabe opredelili kot družbeno in funkcionalno, in sicer v smislu potenciala sooblikovanja družbenih odnosov. Rekli smo, da je medsebojno priznavanje in spoštovanje integritete mogoče prav prek izbora jezikovnih strategij, ki jih udeleženci v komunikaciji lahko generirajo zaradi racionalne sposobnosti praktičnega sklepanja. V tem sklopu bomo pojmovanje jezikovne rabe poglobili z vidika racionalnosti in učinkovitosti. Kooperativno načelo, ki predstavlja srž Griceove teorije o jezikovni rabi oz. impliciranem pomenu, predpostavlja nevtralen (idealiziran) princip poteka komunikacije:

»Naj bo prispevek h konverzaciji takšen, kot ga na stopnji, na kateri se pojavi, zahteva sprejeti namen in smer govorne izmenjave, v kateri sodeluješ.« (1975: 45⁵)

Splošni princip udejanjajo štiri glavne maksime (kvalitete, kvantitete, relevantnosti, načina)⁶, glede na (ne)upoštevanje katerih poteka generiranje pomena v vsakokratni komunikacijski situaciji. V osnovi Griceove ideje leži torej predpostavka o *racionalni in učinkoviti naravi jezikovne rabe*. Bistveni princip generiranja pomena po Griceovi teoriji Brown in Levinson povzameta v naslednji predpostavki: »Nobene deviacije od racionalne učinkovitosti brez razloga« (1987: 5). V tem smislu vljudnost definirata kot enega izmed razlogov (motivov) za (navidezno) kršenje ene ali več maksim skrajno učinkovite komunikacije, ki pa prav na ta način, torej s prepoznavanjem

5 Prevod vzet iz Verschueren, 2000: 54.

6 1. *Maksima količine*:

Naj bo tvoj prispevek tako informativen, kot zahtevajo trenutni nameni izmenjave.

Naj tvoj prispevek ne bo bolj informativen, kot je potrebno.

2. *Maksima kvalitete*: Naj bo tvoj prispevek resničen.

Ne reci tega, za kar misliš, da ni resnično.

Ne reci tega, za kar nimaš zadostnih dokazov.

3. *Maksima relevantnosti*: Bodi relevanten.

4. *Maksima načina*: Bodi jasen.

Izogibaj se nejasnim izrazom.

Izogibaj se dvoumnosti.

Bodi kratek.

Govori urejeno.